

СТ А Н О В И Щ Е

**на проф. дин Рачко Попов за дисертационния труд на
Катя Христова Меламед
на тема “Етно-културни процеси в българското общество: по
данни от езическите некрополи VII –IX век” за получаване на
образователната и научна степен “Доктор”
по направление 2.2. история и археология**

Предложеният за защита дисертационен труд на Катя Меламед на тема “Етно-културни процеси в българското общество: по данни от езическите некрополи VII –IX век” е едно сериозно и приносно изследване в областта на проучване на етно-културната на история от гледна точка на археологическите паметници – предимно некрополи, от посочения период. Трудът е структуриран сполучливо и се състои от две основни части – текст и аналитичен каталог, съдържащи съответно 148 и 160 страници. Първата част започва с въведение, в което точно са формулирани целите и задачите на труда, а именно да проследи какви етно-културни процеси протичат в българското предхристиянско общество през изследвания исторически период въз основа на познатия емпиричен материал върху проучените некрополи. Това налага да се даде дефиниция за погребалния обред в една балканска среда и да се потърси мястото на славяните в тази среда. Следващите глави са посветени на: 1. Историята на проучванията, представяща и анализираща основните публикации по темата; 2. На подхода или инструментариума, с който се интерпретират фактите като в случая е предложена дефиницията на авторката за погребален обред като социално обоснована система, която регулира отношенията между живи и мъртви. Направен е изводът, че времето, в което са използвани изследваните некрополи, е време на преход. Това обстоятелство усложнява изключително картината и предизвиква отварянето на графи, които съдържат често само по един пример – в случай, че се изготвя класификация или статистика. Подробно е интерпретиран и въпросът за социалната и имуществената

стратификация на обществото. 3. На историческите бележки или на балканска култура – в тази глава се изследва и анализира историческата и културната среда, в която се вписват некрополите, и която безспорно оказва силно въздействие върху формирането на старобългарската култура. Приносен е моментът, в който се изтъква влиянието на географския фактор при нейното формиране и по-сетнешно развитие на Балканите. Следващите глави са посветени на некрополите от IV-VII век, на славянските некрополи с кремация и на биритуалните некрополи. Трудът завършва с необходимото заключение и със списък на използваната литература, съдържащ над 300 цитирани наши и чуждестранни публикации. В заключителната глава са изведени и очертани основните изводи на дисертантката относно видовете гробни съоръжение с оглед на трупологането и трупозгарянето; относно начините, според които се полага тялото или урната с костите на изгорения мъртвец; относно наличието на гробен инвентар, състоящ се от лични вещи, накити и украшения, амулети и части от облеклото; относно характеристиките на погребалните ритуали с оглед на оформянето на гроба, на оставянето на жертвена храна, на поставянето на мъртви коне и кучета до мъртвеца, за да му бъдат спътници в отвъдния живот, с оглед на ориентацията на изследваните некрополи, която се оказва според авторката доста нестабилна.

Каталогът помества подробно всички известни данни за некрополите от Ранното средновековие, открити на територията на България и публикувани с каталог на гробовете. Данните са подредени в отделни рубрики.

В заключение бих обобщил, че дисертантката се е справила много добре с поставената тема. Тя е работила добросъвестно с извори от всякакво естество. Има 12 публикации по темата. Авторефератът отговаря на изискванията и правилно отразява главните приноси на дисертацията.

Всичко това ми дава достатъчно основание да препоръчам на членовете на Научното жури да присъдят на Катя Христова Меламед образователната и научна степен “Доктор” по направление 2.2. история и археология.

София
9 юни 2014 г.

Проф. дин Рачко Попов

